

**7- mavzu: O'qitishning
mul'timedia
texnologiyasi**

Reja

1. Mul'timediya –zamanoviy axborat texnologiyasi.
2. Ta'lim jarayoni mul'timediya vositalarini qo'llash metodikasi
3. Mul'timediya vositalari yordamida bilim berish afzalliklari.

Mediata'lim pedagogikada yangi yo'nalish bo'lib, kommunikatsiya (aloqa) ko'pchilik aloqa kommunikatsiyalarini o'quvchilar tomonidan o'rganishni e'tiborga oladi. YA'ni: matbuot, televidenie, radio va boshqalar. Ta'limda mediata'lim vositalari sifatida axborot muhiti elementlari: darslik, ko'pchilik axborot vositalari (nashriyotlar, radio, televideniya), video, kompyuter o'qitish dasturlari va o'yinlar, multimedia, Internet axborot setlari (turkumlari) foydalaniladi.

Mediata'lim mazmuni quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

1. Axborot vositalari kanallar orqali beriladigan axborotni o'zlashtirish, qayta ishlash;

2. Kompyuterlar, modemlar, fakslar, multimedialar va boshqalarni ishlatish orqali kerakli axborotni qabul qilish, uzatish, tayyorlash va izlash bo'yicha ko'nikmalarni shakllantirish.

Media (lotincha, tesia) – axborot tashuvchi vositadir. Multimediali video ma'lumotlarni qabul qiladi va ular ustida ishlaydi. Multimedia tushunchasi hayotimizga 90-yillarning boshlarida kirib keladi. Ko'pgina mutaxassislar bu atamani turli xil izoxlamoqdalar. Ularning fikrlarini umumlashtirib multimediyaga shunday ta'rif berish mumkin: **multimedia** – bu informatikaning dasturiy va texnikaviy vositalari asosida axborotning an'anaviy va original turlari asosida o'quv materiallarini o'quvchilarga etkazib berishning mujassamlashgan holdagi ko'rinishidir.

Ta'lim sohasida multimedia vositalari yordamida o'quvchilarga bilim berish quyidagi afzalliklarga ega:

ta'lim jarayonida berilayotgan materiallarni chuqurroq va mukammalroq o'zlashtirish imkoniyatining mavjudligi

ma'lumotlarni vizuallashtirish imkoniyati

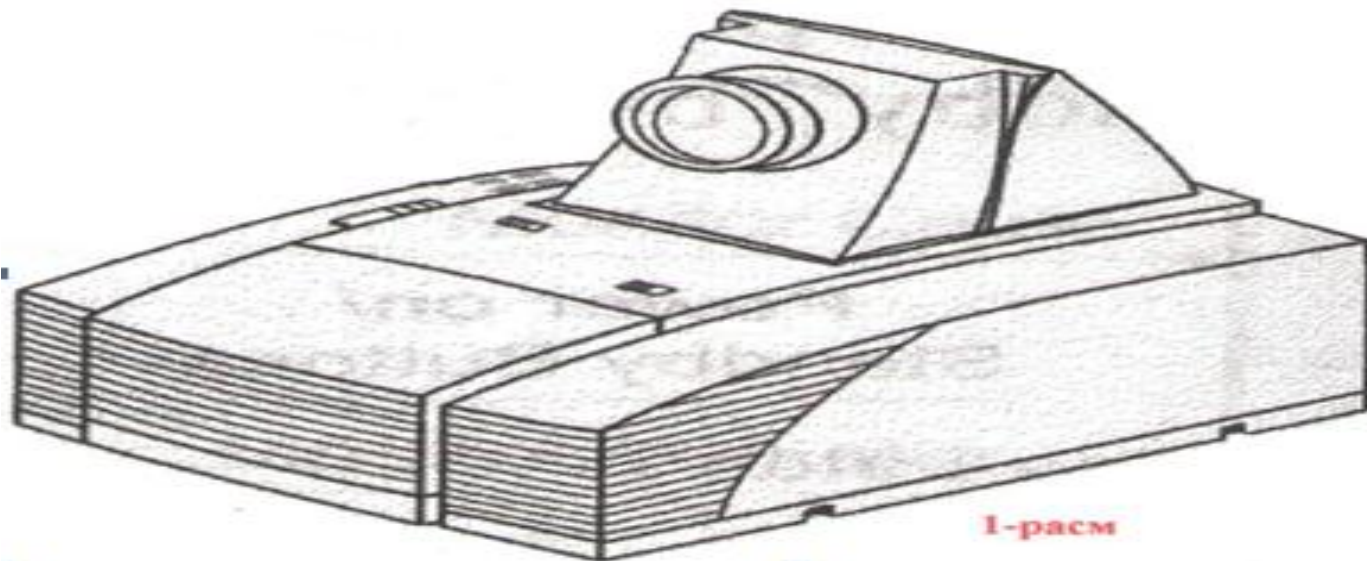
dars jarayonida bilim olish vaqtining qisqarishi natijasida vaqtni tejash imkoniyatiga erishuvi

olingan bilimlar kishi xotirasida uzoq muddat saqlanib, kerak bo'lganda amaliyotda qo'llash imkoniyatiga erishuvi

*Multimedia vositalari*ga quyidagilar kiradi:

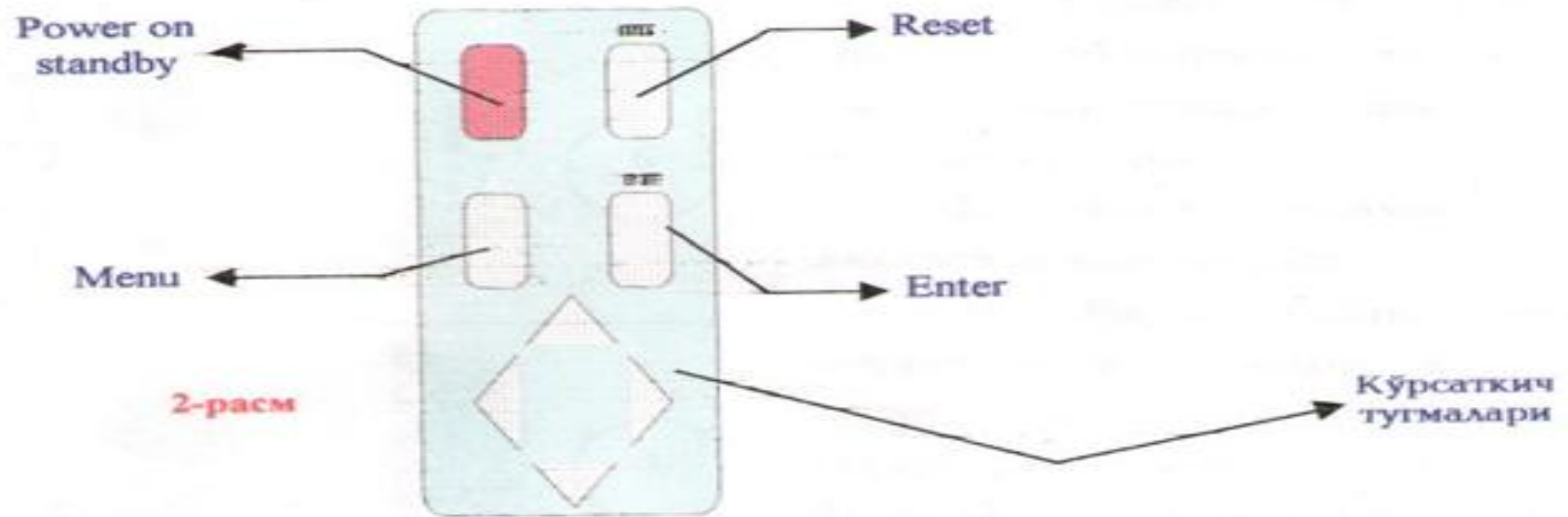
- ma'lumotlarni audio – (nutqli) va videokiritish va yuqori sifatli tovushli (sound) va video (video) platalar, videoqamrash platalari (video grabber), ular videomagnitofondan yoki videokameradan tasvirni oladi va uni shaxsiy kompyuterga kiritadi;
- yuqori sifatli kuchaytirgichli, tovush kolonkali, katta videoekranli akustik va videoqabul qiladigan tizimlar;
- keng tarqalgan skanerlar (chunki ular kompyuterga bosma matnlarni va rasmlarni avtomatik kiritish imkonini beradi);
- yuqori sifatli printerlar va plotterlar;
ixcham (kompyuter) - disklar (RD - ROM).

Multimedia proektor STX EzPro 500 – bu qurilma Germaniyada ishlab chiqarilgan bo‘lib, kompyuter, videomagnitofon, video – ko‘zning axborotlarini ekranga chiqarish imkoniyatiga ega. Proektor ixchamligi, o‘rnatish osonligi foydalanuvchiga katta qulaylik yaratadi. Multimedia proektorning tashqi tuzilishi quyidagi rasmda ko‘rsatilgan.

Proektorning ustki qismida boshqarish tugmalari joylashgan bo'lib, ular paneldagi 4-ta tugma ko'rsatkichlardan iborat

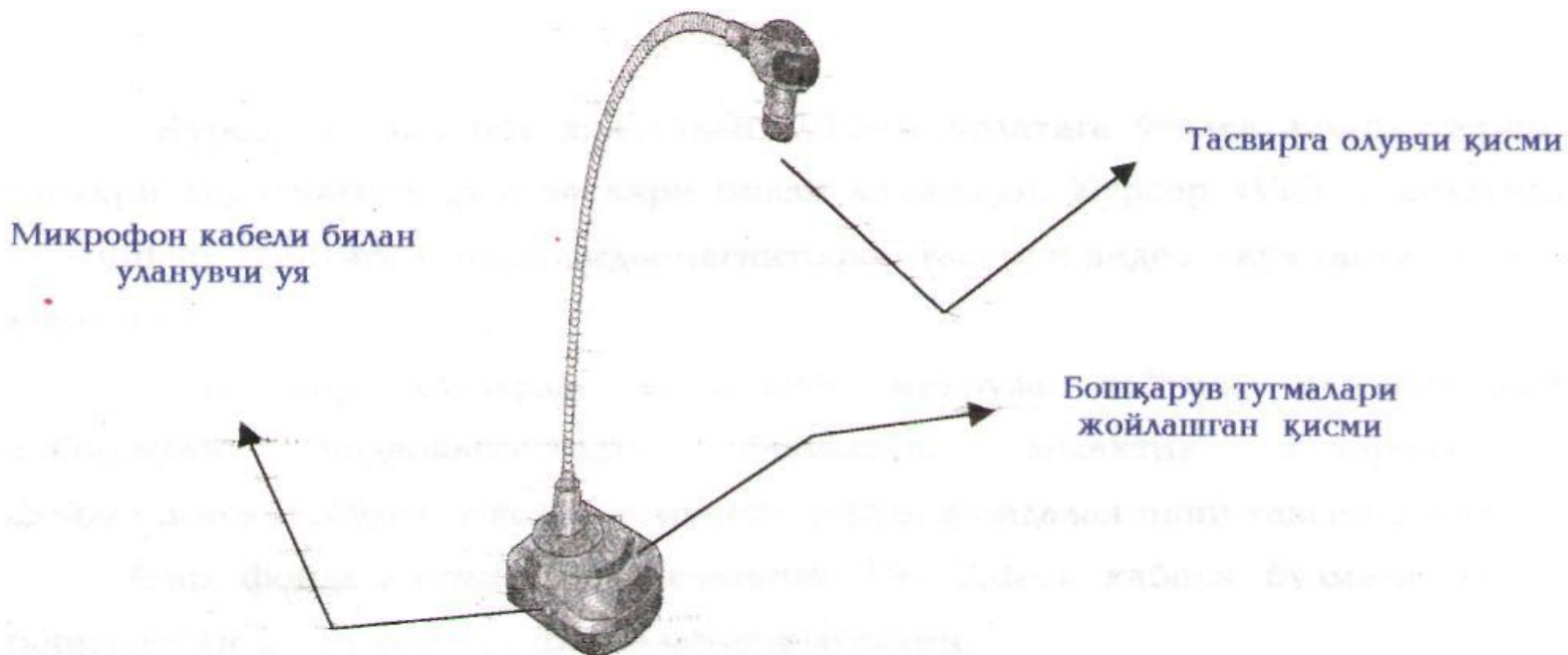
Power on (standby) – proektorni ishga tushirish (o'chirish).

Reset – ekrandagi ko'rinishni qaytadan tiklash.

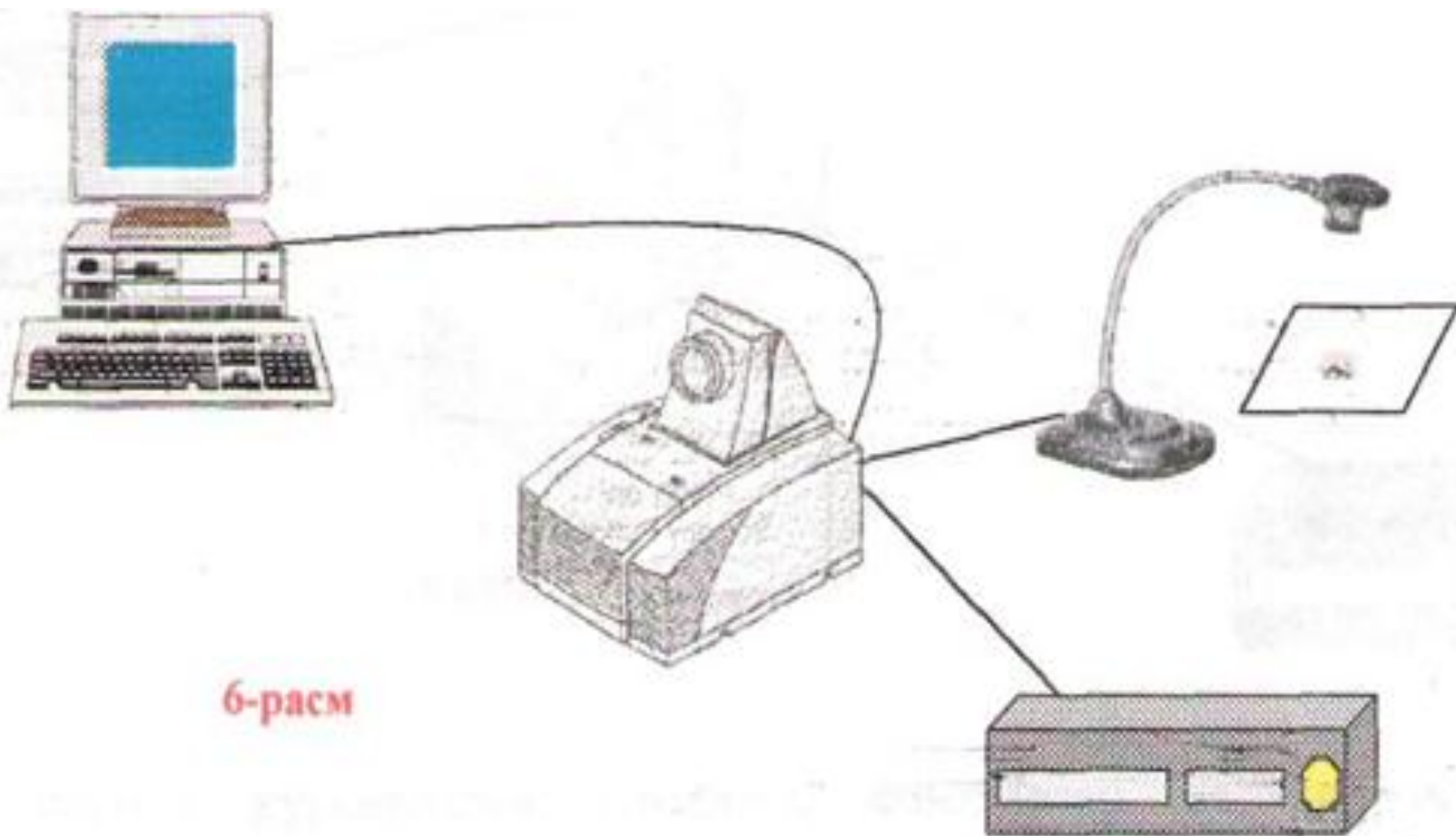
Enter – kirish yoki menyudagi biror bo'limni tanlash.

Menu – menyu.

Video ko‘z – bu qurilma aslida videokamera o‘rni bosib, uni bevosita televizorga ulab kerakli narsalarni (kompyuterlashtirilgan mini plakatlari, didaktik materiallar, slaydlar va boshqalar) o‘quvchilarga ko‘rsatish mumkin. Bu qurilmaning tashqi ko‘irinishi quyidagi 5 rasmda keltirilgan.

YUqorida keltirilgan ko'rsatmalarni inobatga olib, multimedia proektor, videomagnitofon, video ko'z va kompyuterlarni kompleks ravishda ishlashini ko'rib chiqamiz.

Modem – modulyasiya, demodulyasiyasozlaridan olingan bo‘lib, uzluksiz signallarni raqami (modulyasiya) va raqamli ma’lumotlarni uzluksiz (demodulyasiya) signalga almashtirib beradigan qurilmadir. Uning asosiy vazifasi kompyuterlararo aloqani o‘rnatishdir. U o‘zining kommunikatsion dasturiga ega bo‘lib, bu dasturlar yordamida ma’lumotlarni uzoq masofalarga uzatishi va qabul qilishi mumkin.

Printer - kompyuterda olingan natijalarni, dastur va berilganlarni bosmaga chiqarish uchun ishlatiladi. Printer yordamida matnlarni, grafiklarni, rasmlarni rangli va oq-qora ko‘rinishda bosmaga chiqarishi mumkin. Printerlar asosan uch xil bo‘ladi:

matrisali

oqimli

lazerli

Matritsali printerlar ma'lumotlarni nuqtalar yordamida bosmaga chiqaradi. Bunday printerlar sekin ishlaydi, chop qilish sifati va tezligi ham katta emas.

Oqimli printerlar maxsus siyohlarni purkash yo'li bilan ishlaydi. Bu printerlarning turli ranglarda chop qilish sifati tinik va ravshan bo'ladi. Ularning kamchiligi siyoxning tez tomon bo'lib qolishi va uning nozikligidir. Oqimli printerlar matnlarni nisbatan tez, grafik tasvirlarni esa sekinroq chop etadi.

Lazer printerlar ham sifati, ham tezligi jihatidan eng yaxshi printer hisoblanadi. Lazer printerlarida chop etish juda qulay, u minutiga 10-15, hatto 40 varaqqacha chop etishi mumkin. Kamchiligi – unda ishlatiladigan toner va katrijning tez-tez almashtirib turilishidir.

*E'TIBORINGIZ
UCHUN RAHMAT*